

CZAS

Przyjmują się do umieszczenia w...
ROZBIENIA, ODREWY, UWADOMIENIA, DONIESIENIA...
opłat:
wielkość drobna za jednorazowe umieszczenie po 4 kr., za następne po 3 kr.

Przedpłata na Dziennik „Czas”
w Państwie Austriackim (początek)
rocznie 16
półrocznie 8
kwartalnie 4

Kraków 20 grudnia. II.

Przedstawiliśmy wczoraj najprzód ogólne stanowisko Anglii i Rosji w Azji, gdzie jedno na południu drugie na północy, a rozszerzając granice swych posiadłości i postępując szybko ku środkowi tej części świata, a nakoniec współubiegając się o opanowanie handlu wewnętrznego, — zbliżają się do starcia się z sobą na dwóch punktach środkowej Azji: w Persyi i Chinach, a zawsze wyczerpiwszy czy później spotkać się tam muszą. Dalej skreśliśmy bliżej: pozycję zajęte przez Wielką-Brytanię i Rosję na pierwszym z tych punktów, to jest w Persyi, wynikły już tam między nimi spór pod postacią walki Persów z Afganami i Anglikami, a mogący się zmienić w bezpośredni wojny Rosji z Anglią: słowem opisałyśmy obojętny stan sprawy nazwanej perską, która dotychczas zajmuje uwagę całego świata politycznego.

Pozostaje nam jeszcze przedstawić w krótkości stanowiska Wielkiej Brytanii i rosyjskiego Cesarstwa i możebne, lubo odległe, starcie się ich na drugim punkcie złączenia — w Chinach.

Anglia dążąc do opanowania handlu chińskiego, bardzo dla niej ważnego, prowadziła przed kilku laty wojnę z państwem „niebieskim”, a pozycję jaką przez tę wojnę w Chinach zajęła, znana jest dokładnie. Posiadła ona ważne miejsca nadbrzeżne, szczególnie w południowych prowincjach; słowem, ma podstawę z której zamierza rozszerzać dalej swój wpływ w tym ogromnym ale spruchniałym mocarstwie i zdobywać nowe korzyści handlowe. Jednak w ciągu paru lat ostatnich, zajęta wyłącznie w Europie, nie postąpiła tam ani kroku.

Właśnie podczas tego czasu Rosja, działając w Chinach na inną drogę, na drodze przymierza i przyjaźni niesionej zagrożonemu przez powstanie cesarzowi „synowi nieba”, zdobyła w tym państwie silny wpływ i nawet zagarnęła ogromną jego prowincję nad oceanem Spokojnym leżącą, to jest krainę Amuru. Mówiliśmy już parę razy o ważności tej zdobytą krainy, gdzie marynarka rosyjska może znaleźć olbrzymie zapasy i sil-

ną pomoc do rozwinięcia się na oceanie Spokojnym, a Rosja ważną i bliską podstawę do działania na Chin. Rząd rosyjski zajął się zaraz gorliwie tą nadamurską krainą: wysłał do niej komisję dla zbadania zasobów jej i natury; organizuje ją w oddzielną prowincję, tworzy w niej silny korpus wojsk, stara się ją zaludnić; buduje na jednym jej końcu, na jeziorze Bałkajskim, flotylę parowców, a nakoniec czyni przygotowania, aby rozwinąć na wielki rozmiar marynarkę na oceanie Spokojnym, wystawić tam liczną flotę, zbudować wielkie zakłady morskie na wybrzeżach Amuru: jak to już dawniej wspominaliśmy, (między innymi w Czasie z 12go czerwca b. r.).

Rosja zyskawszy tak silną posadę na granicach a raczej w granicach Chin, szła dalej rozszerzając swój wpływ w państwie niebieskim. Według ostatnich wiadomości przesłanych przez misyonarzy angielskich i francuzkich i według doniesień z Petersburga otrzymanych, rząd rosyjski przez posła swego w Pekinie zawarł z cesarzem chińskim traktat przymierza i przyjaźni, mocą którego cesarz Aleksander ofiaruje władcy państwa niebieskiego i całej dynastji Manchu pomoc przeciw powstaniu i oddaje pod jego rozporządzenie korpus rosyjski nad Amurem stojący; a natomiast cesarz chiński odstępuje Rosji jedną prowincję na północy, oraz 3,000 morgów gruntu i port na zachodnich brzegach wyspy Czuzan (blisko Szanghaji), nakoniec zezwala, aby poseł jego sprzymierzeńca i trzech konsulów rezydowali w stolicy i ważnych miastach państwa chińskiego.

Ten postęp Rosji w Chinach przestraszył Anglię; przedsiębrać ona zamierza szybkie kroki (jakie w Persyi już rozpoczęła), któreby przywróciły równowagę a raczej przewagę wpływowi angielskiemu i powstrzymały wzrost Rosji w tej stronie. Pragnie położyć Francją do wspólnej wyprawy morskiej przeciw Chinom, aby zmusić rząd tego państwa do nadania większych swobód handlowi europejskiemu, nie tylko na wybrzeżach, lecz i w wnętrzu kraju; chce również znieść Cesarza chińskiego, by pozwolił posłom angielskiemu i francuzkiemu przebywać stale w Pekinie i porównać w tym wzglę-

dzie te dwa mocarstwa z Rosją.
Czy Rosja jako sprzymierzeniec Cesarza chińskiego wystąpiłaby w jego obronie? czy też przyłączyłaby się do jego wrogów, by razem z nimi osiągnąć korzyści? trudno przewidzieć. Cokolwiekby, wojna domowa w Chinach otwiera obom współubiegającym się mocarstwom szerokie pole do działania i może przyspieszyć ich starcie.

Korespondencja Czasu.

Bochnia 16 grudnia.
K. Chociaż może zbyt późno, jednakowoż nie od rzeczy będzie złożyć przykre wrażenie, jakie odniósł jeden z szanownych obywateli rzeszowskich ze sprawozdania komisji, która wyznaczona była na tegorocznym letniem zgromadzeniu Tow. gosp. gal. do przekonywania się o stanie zakładu gospodarskiego w Dublanach, jakiego się o tem dowiedzieli z jego korespondencji umieszczonej w Nrze 214 Czasu. Rozmaite są sposoby zapatrywania się na rzeczy, osobliwie zaś na obce czynności, zwłaszcza jeżeli się przytem zapomina o zbadaniu środków. Prawda, że szkoła rolnicza w Dublanach nie jest skutkiem jedynie poświęcenia się i ofiar niesionych przez kilku ludzi, jak to szanowny kolega słusznie się wyraża; lecz jego twierdzeniu: jakoby suma na zakupienie Dublan i na założenie w nich szkoły zebrana, była już dostateczną, musi każdy zaprzeczyć, kto równie jak my z uwagą przechodzi rachunki Towarzystwa w rozprawach umieszczone.

Table with financial data:
Wydano zaś
Na zakupienie Dublan 44,700
od czego potrąciwszy indemn. w. w. im. 15,110
zostaje w wydatku 29,590
na wybudowanie i urządzenie szkoły 12,400
razem 41,990

Z końcem r. 1835 pozostało przeto z owego funduszu na wkłady gospodarskie i utrzymanie szkoły 2,077 zlr.
Jeżeli więc zważymy, że przy tak bardzo niedostatecznych funduszach, przecież już po upływie dwóch lat posiadania Dublan, które jak dotyczące sprawozdania wskazują nie w najlepszym stanie odebrano, przecież szkoła otwarta została, natenczas zaiste winniśmy wdzięczność tym, których te przeszkody nie odstraszyły; a zamiast przymówek nieuzasadnionych, więcejbyśmy się tej sprawie tak bardzo kraj obchodzącej przysłużyli, gdybyśmy uznając niedostateczność dotychczasowych naszych ofiar, rychło jej w tym względzie w pomoc przyszli.
Właśnie najlepsza nadarza się do tego sposobność,

Przyjmują się do umieszczenia w...
dyrekcja Towarzystwa kredytowego ogłasza znieśnienie reszty dodatku na zarząd dotąd opłacanego. Przenosząc przez kilka lat tę dla pojedynczego członka Towarzystwa kredytowego mało znaczącą, razem zaś około 13,000 zlr. rocznie wynoszącą opłatę dla Dublan, dostarczylibyśmy temu zakładowi radykalnego lekarstwa, bo pieniądze; i dopiero wtenczas, przeczekawszy jeszcze kilka lat spokojnie, mielibyśmy prawo krytykować w razie, gdyby zakład we wszelkich szczegółach nie odpowiedział jeszcze natenczas rozsądnemu wymaganiu. Nie możemy bowiem porachować za grzech gospodarstwu dublańskiemu, że w trzecim roku zarządu po sprawieniu zimowym nawozem 20tu morgowego oddziału pod okopowe, zabrakło tegoż nawozu pod wykę na paszę, która wprawdzie jest wyznaczona w planie płodozmianu jako przedplód oziminy, co jednak tylko o tyle nastąpić może, o ile w skutek przymnożenia siły rodzajnej, przybędzie nawozu. Z razu zaś trzeba się tem kontentować, jeżeli nabierany przez lato nawóz wystarczy wprost pod oziminy na ugorowej uprawie. Ze sprawozdania komisji względem tego przedmiotu nie wyczytujemy wcale opuszczenia części jarzynnego siewu, co byłoby do niedarowania, lecz jedynie dowód, że potrzeba nakładu, aby podnieść siłę produkcyjną ziemi.

Ze od początku tego gospodarstwa na gruntach o ile się zdaje dość wycieńczonych żądać nie można, aby do razu produkowało własnymi siłami dostateczną ilość nawozu, o tem każdy racjonalny gospodarz, pomocną na własne w tym względzie usiłowania, najlepiej osądzi; a może i sam szanowny Rzeszowianin w skrytości ducha przyzna, że i u niego co do nawozu często koniec z końcem się nie schodzi.
Bez odpowiedniego więc nakładu każde przedsiębiorstwo, pomimo najlepszych chęci, zawsze chromieć będzie; a jeżeli przedsiębiorstwo dla kraju potrzebne, niechże wszyscy podług możliwości przyczynią się do dzieła, aby zebrać potrzebne na ten cel znaczne jeszcze fundusze. Ale i tu nie ludźmy się nadto sangwinicznymi nadziejami. Zakład taki, potrzebuje czasu, ażeby doszedł do pożądanego stopnia, zwłaszcza w naszym kraju, gdzie nie tak łatwo o ludzi fachowych, u których poświęcenie się dla dobra ogólnego stałoby na równi z posiadaniem zdolności.

Wiedeń 18 grudnia.

Adresa podziękowania wysłane od municipalności Mediolanu i kongregacji lombardzkiej są pierwszą oznaką przychylnych usposobień, z któremi ludność tej prowincji oczekuje przybycie NN. Państwa. Listy prywatne donoszą, że cała arystokracja lombardzka wystąpi świetnie w przyjęciu, do którego Mediolan robi wielkie przygotowania. Na czele tego ruchu stoi książę Litt, który w roku przeszłym wrócił z wygnania za zupełnym ulaskawieniem. W Wenecyi jak powiada list pewnej osoby wysoko stojącej przy dworze „tout est parfait et dans tous les rapports.” Cesarstwo są z pobytu w tej stolicy najzupełniej zadowolone.
Wczorajsza wiadomość telegraficzna o wejściu Rosyan do Suchumkale sprawiła momentalny popłoch na

CZĘŚĆ LITERACKO-ARTYSTYCZNA.

O ZBIORACH NAUKOWYCH I ARTYSTYCZNYCH SP. GWALBERTA PAWLIKOWSKIEGO znajdujących się we Lwowie.

Efraima Praetoriusza uczonego teologa i kaznodzieję edańskiego, urodz. w Gdańsku 11 marca 1657; a w Toruniu 14 lutego 1723, który wielu pismami w Europie się wstawiał, przedstawia po pas w owalu piękna rycina (4 min.) Antoniego Wetsla z obr. Jędrzeja Stecha. — Ładny zaś rysunek otworem (4 min.) Jana Głowackiego z r. 1828 przedstawia po biodra, siedzącego przed stolikiem Franciszka Ksaw. Preka, który wspólnie z Teplarem wizerunki wstawionych w Polsce ludzi wydawał. Z 7 wizerunków wstawionego Kazimierza Puławskiego, marszałka konf. barskiej, poległego w Ameryce 9go grudnia 1779 przytaczam jedynie współczesną i rzadką choć wcale niepiękną rycinę (4 min.) z napisem: Kazimierz Puławski marszałek konfederacji 18 grudnia, wyobrażającą go w całej osobie na koniu z dobytym pałaszem.
Bardzo rzadka rycina (8) przedstawia po pas w panczeru i w owalu Jana Antoniego Radowickiego, wojewodę inowrocławskiego, generała Wielko-Polski + 1728. W otoku owalu napis łaciński, u dołu herb i czterowiersz:
Nie z tych kolorów ale z łaskawości Jana,
I z dzielności polskiego miarkuj proszę pana.
W polu kotwica stoi więc Radowickiego
Rozumiej na obronę Polski gotowego.
Radziejowskiego Michała arcybiskupa gnieźnieńskiego i kardynała + 1706, który tyle rozgłosu zyskał w dziełach ojczystych, mianowicie od czasu śmierci króla

Jana i podczas nieszczęsnej wojny Augusta II z Karolem XII, ma zbiór 7 różnorodnych wizerunków, a z tych przytoczę tylko piękną rycinę sztuką czarną (4 maj.) Piotra Schencka w Amsterdanie z obr. Jana Gaultego wykonaną, która go po pas w owalu przedstawia, w półkolu zaś nad owalem czytasz: Per hunc reflecto ferro adamantinum offulsit auro saeculum.
Wizerunków wstawionych tak dostojnie jak wielkimi w ojezynie czynami rodziny książąt Radziwiłłów liczy zbiór bardzo wiele, a między temi dość rzadkie dziś Hirsza Lejbowicza ryciny, po największej części bohomyzy wydane razem (1/2 fol.) w Niewieźwie 1758 r. pod napisem: Icones familiae ducalis Radzivilianae etc., tem szczególnie ważne, że pod każdym wizerunkiem znajdziesz w chronologicznym porządku daty niektóre odnoszące się do życia osoby przedstawionej, lecz za to nie można im przyznać i najmniejszej artystycznej wartości. Z innych zaś przytoczę przedśliczną rycinę sztuką czarną (fol. maj.) Oldermana wykon. z obr. Ottona, a wydana w Berlinie u Sachsego pod napisem: Marie, gdzie widzisz małe w ogrodzie dziewczę niosące pełny kapelusz kwiatów. Jest to bezwzględnie wnuczka księcia Antoniego Radziwiłła, namiestnika niegdys w Poznaniu + 1833, a córka księcia Fryd. Wilhelma Radziwiłła urodzona 16 października 1836 r. Między 8 wizerunkami Jerzego Radziwiłła kardynała biskupa krakowskiego + r. 1600 wymieniam dość rzadką rycinę (1/2 fol.) ile się zdaje współczesną, wyobrażającą go po pas w owalu, w którego otoku napis łaciński, a dołem czterowiersz: Magnas avis princeps... seria cura gregis. Dwa znowu ładne odciski bez napisu (avant la lettre) akwaforty Nothnagla przedstawiają po pas Karola księcia Radziwiłła, wojewodę wileńskiego + 1790, który jak wiadomo za czasów panowania Stanisława Augusta nie małą odgrywał rolę. Z 7 zaś wizerunków Krzysztofa Radziwiłła kancl. i w. het. lit., sławnego

z wielu czynów rycerskich, + 1640 r. przytoczę jedynie przedśliczną rycinę (fol.) Jac. Delphius'a wyd. u Abrahama Waesberga 1639 a przedstawiającą go po pas w burce i panczeru, otoczonego owalem, w którym czytasz słowa: Lingua in consilio valet, in certamine dextra. Jana Godfyda Rosnera, burmistrza toruńskiego, który podczas rozruchu w tem mieście (1724) bardzo mało sprężystości okazał i napaści gwałtownej na kolegium nie zapobiegł jezuitów, za co wyrokiem komisji sejmowej na śmierć skazany i mimo wstawiania się dworów zagranicznych 7 grudnia 1724 był ścięty, oglądasz tu 7 współczesnych wizerunków. Wymienię z nich dość rzadką najprzód rycinę (4) M. Poola z obr. Dobblera Turunianina 1726 u Humberta w Amsterdanie wydaną z napisem francuskim, pod którym umieszczono słowa: „Meritis in Vita, in morte gloriosus”, a przedstawiającą go po pas w owalu; dalej równie rzadką w Berlinie wydaną G. P. Buscha rycinę (8maj.), która go także po pas w owalu wyobraża. Pod napisem łacińskim są i tu słowa powyższe: Meritis in Vita, in morte constantia gloriosus, obok po lewej: Vivis eripit d. 7 Decemb. hora 5 matutina A. 1724, nad czem w drobnym rozmiarze sam akt ścięcia. (D. c. n.)

Rozwój i Postęp.

(Audaces fortuna juvat).
Chciwy rozwoju i dumny postęp,
Czegóż to ku mnie, zyciem spoglądacie,
A wzrok wasz kruczy i pazury śpię
Wciąż kierujecie ku mej skromnej chacie?
— Postęp! stek zgubny niedojrzałych baśni
Co między bracią siał niezgody ziarno;
Znowuż się stanie celem krawej waśni
Nim go niecestwa ciemności ogarną....

I rozwój, co to zlekka się bogaci,
Kłęką niewinnych i nadzą spółbraci;
Ów zgubny rozwój, złowroga przyczyna
Hańby rodziców, z świeżej zbrodni syna! *)

Nie jestem wieszczem, a odgadłbym pono
Czemu tak szumnie tych panów ochrzczono...?
Bo postęp w podstęp z nęską się przemieni,
A rozwój w rozboj... jak to już widziano;
Nim się zmiarkujesz, ma cię już w kieszeni
Dla swojej pychy garnąc spore wiano...
Nigdy mu dosyć by nasycił żądzę,
Za nie ma Boga, byle miał pieniądze!...
Złotem nadziany, mowią między nami,
A knotrów, skąpo karmi: papierami;
Przycupnął nieco; taka sztuka gracka,
I znowu knularz wystąpił z nienacką;
Znowu podziwia latwozierna tłuszcza,
Mocarza wieku, gdy szmermele puszcza!...

Rozwijaj że się rozwoju bogaty,
A ty postępie, stąpaj coraz różnie;
Jako junacy dawni: bez bojaźni!...
Byle z daleka od tej mojej chaty!...
Ja ni postępu, ni rozwoju chciwy,
Modłę się tylko o żywot pocziwy
O łaskę niebios, na tej między własnej:
O ciepły błękit, o poranek jasny!
Co do rozwoju jestem istne zero...
Choć od niedawna, mówiąc prawdę szczerą.
Dobrzem podeszan tych panów siekierą!
Grudzień 1856 r. z S....

*) Baryer 1856 r. i innych wielu.

Przyjeżdża od 19 do 20 grudnia.
HOTEL POLLERA. Rull Benjamin z Oederberga.
Wyjehali: Hr. Mier-Tytus wł. dóbr z rodziną do Żarnowic.

HOTEL DREZDEŃSKI. Ignacy hr. Bobrowski wł. dóbr z Porombu. Tytus Dunin wł. dóbr z Galicyi.

KOLEJ ŻELAZNA
godzinie
Pociągi osobowe odchodzą z Krakowa:
Do Dębicy o godzinie 12tej min. 15 po południu.

Inseraty.

Za duszę śp. Teofili z hr. Skarżyńskich
HR. ŁUSZCZEWSKIĘ
zmarłej w Poznaniu — żałobne nabożeństwo w kościele Ś. Marka dnia 23

Dla chorych na febrę.
Tynkturę roślinną przeciw febrze, przygotowaną podług mego przepisu w aptece filialnej W. Gustawa Johanny

Suknie i Mantyle balowe.
ALOJZY SCHWARZ
przy ulicy Grodzkiej pod L. 225 i 6 w Krakowie
Sukien i Mantyl balowych.
Zwraca również uwagę Szanownej Publiczności, iż wszedłszy w stosunki z najpierwszymi reputowanymi fabrykantami zagranicznymi...

Amerykańskie Kanarki — prawdziwe spiewaki
które przez swój szczególnie przyjemny śpiew podobny do flutu i dzwonek, tak w dzień jak i w wieczór nadzwyczajnie zachwycają, sprowadzone zostały na sprzedaż

Amerikanische Kanarien-Vogel
ächte Hohlflöißen
welche durch ihren ausgezeihnet lieblichen Gesang in fischenartigen und Glockentönen — sowohl bei Tag als Abends ausserordentlich ergötzen, sind zum Verkauf

Nowa PIEKARNIĘ
w domu niegdy Riedla przy ul. Grodzkiej Nr. 88 i 9,

drożdzy prasowanych
z najlepszej fabryki, dostać można. Obstalunki każdego czasu na wszelkie gatunki pieczywa przyjmują się.

WARZELNIĄ PIWA
wedle najnowszej metody bawarskiej.
Zamówienia mogą być robione w handlu

OSOBA
dobrze wykształcona
teoretycznie i praktycznie w zawodzie gospodarczym jakoteż i okrowni z buraków, żyje sobie znaleźć stosowne pomieszczenie.

Pränumerations-Einladung
der in Wien erscheinenden Zeitung
Süddeutsche-Post

mit 1. Jänner 1857.
beginnt das neue Abonnement unseres Journals. Indem wir das geehrte Lesepublikum des In- und Auslandes zur Pränumeratiion höchlichst einladen...

Für die Provinzen: mit täglicher Postverendung des Morgen- und Abendblattes:
Ganzjährig 16 fl. — fr.
Halbjährig 8 " — "
Vierteljährig 4 " — "
Monatlich 1 " 30 "

PROSZKI SEIDLITZKIE
MOLLA.
Na ostatniej wystawie powszechnej w Paryżu, wedle świadectwa Gasety wiedeńskiej, z pomiędzy wszystkich innych podobnych domowych środków lekarskich, jedynie i wyłącznie zaszczycone pierwszym medalem...

HOTEL ANGIELSKI
we LWOWIE,
w środku miasta, najbliziej poczty, rynku i teatru położony, z nowem dobudowaniem do 100 numerów zawierający...

KAROL KRÓLIKOWSKI
nauczyciel tańca
zawiadamia, iż przybywszy do Krakowa, rozpoczyna kurs lekcyj tanców najnowszych salonowych jako też i solowych.

SZCZURÓW,
myszy i kretów,
C. k. wyłącznie uprzywil. przez wydział lekarski w Wiedniu uchwalonego środka do pređkiego i żatwego wytepiania

Kapelusze męskie
francuskie, sławnego fabrykanta Pinaud w Paryżu.
1 sztuka złr. 5 kr. 30. — złr. 5 i złr. 4. Nabyć można w handlu Karola Herrmanna w Krakowie.

SOPISTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE.
Table with columns: Dnia, Wzrost, Stan ciepl., Wilgotn., Kierunek i natężenie wiatru, Stan niebo, Zjawiska napowietrzne, Zmiana cieplej w ciągu dnia od do

